

СВОБОДА

УРЯДОВИЙ ОРГАН Р. Н. СОЮЗА В АМЕРИЦІ "SVOBODA" OFFICIAL ORGAN OF THE L. R. NAT'L UNION OF AMERICA

ESTABLISHED 1893.
"SVOBODA" ("LIBERTY")
THE RUTHENIAN WEEKLY
published every Thursday by
The Little Russian Nat'l Union
of America
at
83 GRAND ST., JERSEY CITY, N. J.
Subscription:
per year..... \$2.00 To Europe:
half year..... 1.00 per year..... \$2.50
single copy..... .05 half year..... 1.25

ЗАПОЖ. 1893 РОКУ.
"СВОБОДА" ("LIBERTY")
виходить кожного четверга
випадає
„РУСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ“
в Америці
83 GRAND ST., JERSEY CITY, N. J.
Передплата:
на рік..... \$2.00 До Європи:
на пів року 1.00 на рік..... \$2.50
поод. число .05 на пів року 1.25

РІК XXI.

Джерзи Сіті, Н. Дж., четвер, 3-го липня 1913.

Ч. 27.

K

VOL. XXI.

Jersey City, N. J., Thursday, July 3, 1913.

N. 27.

ЮВІЛЕЙ "ДНІСТРА".

Товариство обезпечення „Дністер“ сьвяткує сего року 20-літє свого істнування. З маленьких початків, з заледви 14.000 обезпечень та 150.000 премій в першій році, зріє „Дністер“ в поважну і багату інституцію, яка з'єднала собі значне навіть поза границями краю. В 1912. році мав „Дністер“ 272.204 важних поліс на 312.488.055 К обезпеченої вартості а 3.019.559 К 76 с. премій (отже більше о 5.091 поліс на 17.790.925 К обезп. вартості а 151.063 К 19 с. премій). 1.862.183 в резервній фондї, 1.074.086 в резерві премій, 85.000 К в спеціальній резерві, а 512.980 К чистого зиску. За 20 літ істнування виплатив „Дністер“ 27.622 шкід в сумі 15.645.041 К, 1.205.524 К провізії агентам, 114.610 корон пожежним товариствам, а 174.593 К на добродійні цілі. „Дністер“ має власний фонд емеритальний, що виносить 453.738 К 90 с., а крім того ще фонд каси заосмотрення персоналу в квоті 105.175 К 48 с. і резервний фонд пенсійний в сумі 62.124 К 49 с.

ТОВ. ВЗАЙМНОГО КРЕДИТУ "ДНІСТЕР".

Мимо сьвотрічної кризи виказало се солідне Товариство збільшене позички і мало в 1912. р. 22.225.857 К 72 с. обороту, 5968 членів з 7905 декларованими паями (уділами) на суму 395.250 К, 99.267 К 08 с. в резервній фондї, 3.683.428 К вкладок до обороту і чистий зиск 40.296 К 98 с. Товариство уділило за 1912. р. позичок на суму 4.168.131 К 78 с., а дістало сплат 3.589.751 К 55 с.

ГАЛИЧИНА В ЦИФРАХ.

В новім підручнику статистики Галичини стрічаємо виследи снєу людности з 31. грудня 1910. р. Галичина числила в тім часі 8.025.675 мешканців і виказала в останнім десятилітїю 0.67 процент приросту. Дня 31. грудня 1910. належало в Галичині до римо-католицького віросповідання 3.782.961, до греко-католицького 3.379.613, до греко-орієнтального 2.845, до євангелічного 37.144, до Мойсеевого 871.895, до інших 1.217. Процентова принадала на 100 мешканців Галичини 46.5 проц. римо-католиків, 42.1 проц. греко-католиків, 10.9 Жидів і 0.5 проц. євангеліків. Що до розовірної мови, було в Галичині 4.672.500 (58.51 процент) Польків, 3.208.092 (40.20 проц.) Українців і 90.114 (1.13 проц.) Німців. — В 1910. році мала Галичина 82 поліційні повіті, 17 судових округів, 190 судових повітів, 84 шкільних округів, 17 екарбових, 190 податкових, 6.247 адміністративних а 5.969 катастрофальних громад, 6.660 місцевостей, 98 міст і 197 містечок.

ТРИГОДИННИЙ ЗЕМЛЕТРУС.

Університет в столиці Янану, Токію, оголосив, що його апарати занотували дуже сильне трясєне землі, яке мало місце 27-го м. м. і трвало без перерви цювних три години. Рахунок виказував, що сей землетрус наступив на Тихім океані, деє в околиці Ванкувер аж до Сан Франціско, та що сила його була о много більша, як землетрус з 1906-го року, який то землетрус знищив був цілковито Сан Франціско.

ЖИВЦЕМ СПАЛЕНІ.

Як доносять телеграми, дня 27-го м. м. в місцевості Квей-Гвашен на границі Тибету і Хін замкнуло ся в одній сьвятині 60 тибетських понів, переслідуваних бандою Хінців. Не бачучи нішого виходу, вони зарикали ся в сьвятині і підпалили її зі сьредини. В огні згоріли всі до одного.

ЗАГОВІР НА ЖИТЄ ГРЕЦЬКОГО КОРОЛЯ.

В сьпірнім місті Салоніках, як доносять, 24-го м. м. відкрито заговор на житє грецького короля. Заговорниками суть самі Болгари. Вони спровадили три вози наладовані амуніцією і карабінами, та коли одні мали їх розібрати поміж себе заговорники, викрила їх грецька поліція. Сейчас заряджено на великі розміри ревізію по всіх хатах, де мешкають Болгари і пайдено у них величезні склади динаміту, карабінів і патронів. Десятки Болгарів арештовано і всі вони стануть перед воєнним судом обжаловані о заговор на житє грецького короля.

НОВИЙ ВОЄННИЙ ВІНАХІД.

Сими днями один данський інженер дав опатентувати свій винахід, який страхити модерної війни збільшити в десятикрато. Є се сталевий циліндр, який закопче ся глибоко в землю. Сей циліндр є подлучений дротом з сьпіналовою станцією, віддаленою на кілька, а навіть і кільканадцять миль. В разі, коли ворог надходить, механік находячий ся в сьпіналовій станції натискає електричний гук і в ту мить циліндр автоматично піднісєть ся з під землі і дає 400 стрілів. Стріли сї мають далеко більшу силу, як карабінові, бо вбивають чоловіка на віддалі 9.000 стів. Військові круги привязують до того винаходу дуже велику вагу; бо особливо велика твердиня, заосмотрена тими приладами, стане не до здобути. Тимбільше, що в часі міра, прилади ті спочивають так глибоко під землею, що поле, де вони лежать, можна безпечно обрабатати. Твердиня обложена доквруги кількома рядами тих апаратів, не буде зовсім потрібувати залоги; в часі найзавзятішого приступу ворога оборонці будуть могли спокійно в своїх казарнях грати в карти, бо твердиню оборонять один машиніст при помочи апаратів. Тепер колиб же знайшов ся якийсь другий гуманний винахідник і також атакуючу армію заступив якимись автоматами, то тоді доверва війна сталаб ідеальною: автомати моглиб стріляти до себе аж по кінець сьвіта; се нікому не вадиллоб.

ПРОТИВІСЬКОВІ ЗАВОРУШЕННЯ В ІСПАНІІ.

В місті Барцельона, в Іспанії, як доносять телеграми, панують величезні улчні заворушення. Причиною заворушень є виселка нових військ до Марокка, в цілі усмирення арабського повстання. Народ, який пригадає собі добре важкі жертви в людях, які поїє перед двома роками в Марокко, є противний починанню нової війни і рішучо проти нїєї запротестував. Розрухи почали ся 24-го м. м., коли то противники війни скликали масове віче. Поліція старала ся не допустити до віча і арештувала провідників. Народ обурив ся. З обох сторін посилали ся вистріли; багато осіб впадо мертвих і ранених від куль. Поліція два рази дала салют остріми набоями, пригнєваючи демонстрантів до утєчи. Найгірше се, що власть не є певна, як заховас ся військ. Мимо того, що в місті ситуація є незвичайно грізна, держать військo заперте в казармах а проти демонстрантів шлемають лиш поліцію. Обавляють ся, що військo відмовить послуху.

СОЦІАЛІСТИЧНЕ МІНІСТЕРСТВО В АВСТРАЛІІ УСТУПАЄ.

Дня 21-го м. м. скінчили ся вибори до парламенту в Австралії побідою лібералів над соціалістами. Ліберали мають тепер в парламенті 1/3 голосів більше від соціалістів, які до сєї пори були найбільшньою партією. В виду того дотенерішнє соціалістичне міністерство Австралії зголосило свою резинацію.

1.600.000 ЖІНОК В ІЛІНОІС ДІСТАЛИ ПРАВО ГОЛОСОВАННЯ.

Губернатор сєйту Іліноіс підписав 26-го м. м. ухвалене обома законодавчими палатами право, надаюче горожанкам того сєйту право голосовання. Позаяк в сєйті Іліноіс тепер є управлений до голосовання 1.600.000 жінок, то число жінок в Злучених Державах, які будуть мати право голосовання, подвоює ся. Сєйтовий публічний обжалователь заявив, що се пове право противить ся федеральній конституції.

КІНЕЦЬ СЛІДСТВА В СПРАВІ СТРАЙКУ МАЙНЕРІВ В ВІРДЖІНІ.

Слідство ведене комісією з рамені сенату в Вашингтоні в справі зимового страйку угілекоїв в Вірджинії на разі застановлено і слідча комісія виїхала минушого тижня з Чарлстону. Як оголошено, за пару тижнів продовжати ме слідство ся комісія, та наступить в її складі лиш та зміна, що провід обійме сенатор Iwanson.

НОВИЙ СТРАЙК В ВІРДЖІНІ.

Як ми вже коротко згадували в попереднім числі, в Вірджинії в дистриктах New River і Cabin Creek почав ся онять страйк угілекоїв. Причиною страйку є недодержанє зі сторони властителей майнів заключеної 1-го мая с. р. умови поміж ними і майнерами. В околиці Cabin Creek відпоручники тушешної соціалістичної партії з'організували до сєї пори 15.000 майнерів в одну юнію, що в виду членських в тій околиці міїрів, які все ще остають майже в півдикім стані, являє ся роботою величезної ваги. Дотеперішній перебіг страйку є незвичайно спокійний.

ЛІПШЕ ПІЗНО...

Легіслатура сєйту Нью Джерзи вделєгувала комісію, яка має занятися розслідуєнем причини і підчас-страйкових подій в Патерсон, Н. Дж. Отсим кроком законодавці з Нью Джерзи хотять пізнє, але можливо хоч в частц змпоїть ся чорну пляму, якою є піврічний вже страйк в шовкових прядильнях в Патерсоні для нашого сєйту. В самім Патерсоні положене в нічїм не змінене. Загальний страйковий комітет оголосив 27-го м. м. вислід голосовання страйкарів. З них 22.000 заявило ся за дальшим страйком, а всего лиш 6.000 було за поверненєм до праці. Сей вислід голосовання є побідою „Industrial Workers of the World“, які порішили безоглядно вести генеральний страйк дальше, без винятку в усіх патерсонських прядильнях, мимо того, що вже деякі з них згодили ся на жагана робітників. Страйк має устати доперва тоді, коли всі фабрики без винятку признають робітникам їх жагана. За продовженєм страйку були передовсім фабрики, а як знатокі говорять, так довго, як фабрики не повернуть до праці, хочби всі інші робітники повернули, фабрик не буде можна пустити в рух.

ЧИСЛО ПОЧТОВИХ ЗНАЧКІВ.

Генеральний постмайстер Burleson заявив, що на починаючий ся з днем 1. липня фискальний рік потребувати-ме 12 мільярдів 71 мільонів, 480.000 почтових значків. Сей обсталонок обіймає: 11 мільярдів 980 мільонів, 500 тисяч значнячих почтових марок всїляких категорій, 20 мільонів марок на спеціальні листи (Special delivery), 70 мільонів 980 тисяч марок на листи замало о-франковані (postage due), 31 мільонів 400 тисяч маркових книжочок та 1 мільон 291 тисяч роль з марками, уживаних до продаж в автоматах.

ЕКСПЛЮЗІЯ В НЮЙОРСЬКІЙ ПРИСТАНИ.

Дня 27-го по полудні в нюйорській пристані експлюдував величезний сталевий корабель „Mohawk“, належачий до „Standard Oil Co.“ а призначений до перевозення нафти. Корабель мав власне пусєтти ся в подорож до Мексика і у його нутрі, в спеціальних збірниках, находило ся 200 тон нафти. Нараз, з невідомої причини, почув ся з нутра корабля оглушаючий гук, а за ним стрілив в гору величезний стовп огня, який кривавим сьвітлом осьєтїв цілу пристань. Говорять, що експлюзію спричинила легководність одного з машиністів; та се звичайна вимівка компаній в таких случаях і годі на сї-по дати їй віру. В хвилі експлюзії находило ся на кораблі п'ятдесят матрозів і 20 машиністів. Якних 12 з них було в долині, коло парових кітлів. З усієї залоги згинуло 5, яких трупи до сєї пори найдено, а 12 погиблих ще не відшукано; 6 людей одержало легкі або тяжкі рани. Гук вибуху чути було на кільканадцять миль доквруги. Один з ратункових човнів „Mohawk-a“ сила експлюзії кинула кількасот ярдів далеко в море. Ледви коло 9-ої годниши вечером вдало ся дістати огонь під контролем „Mohawk“ є зовсім повний корабель, бо ледви 3 місяці тому, як його спущено на воду.

СТРАШНИЙ ВЧИНОК БОЖЕВІЛЬНОГО.

В місті Бремп скоїла ся в суботу, 21-го м. м. така страшна подія: старший учитель Шмідт, який від довшого вже часу виказував деякі умови збочення, війшов до одної з клас узброєний в кільканадцять револьверів і почав стріляти до дітей. Троє дітей впадо трупом на місці, учитель кляс та 5 дітей віднесло смертельні, а 15 дітей легкі рани. Доверва коли надбігли мешканці сусїдних домів, вдало ся їм розбріти божевільного. В його кишенях найдено десять автоматичних револьверів. Причина сего страшного вчинку є незвісна.

КОГО НАМ ПІДПІРАТИ.

Посеред людей-бізнесменів, які заєдно голосять по часописях, що їм „лежить на серці добро нашого народу“, в дійсности дуже мало можна найти таких, які повнєше паведєні слова не уживають лиш як крикливої реклами, але які таки по правді інтересують ся і підпірають всі змагання нашого народу. До таких рідких винятків поміж бізнесменами (природно, що маємо тут на думці бізнесменів не-Русинів) безперечно на першій місці треба поставити д. Л. В. Швенка, властителя банкової фірми А. Гроховський і Сп., яка має свої офіси в Нью Йорку, Брукліні і Лаксмейді. Нема такого случаю, деб д. Швенк, коли до него віднести ся, не жертвував на наші народні цілі. Невдавно се тому, коли д. С. Демидчук об'їздив Зл. Держави, д. Швенк з власної ініціативи зложив на річ нашої „Рідної Школи“ в Галичині суму 25.00 дол. Оної знова, як доказ, що він живо інтересує ся культурним розвитком нашого народу, подарував молодому нашому товариству „Драматично-сьпівачький Кругок“ в Джерзі Сіті, Н. Дж., прегарну таблицю для науки пот і велику мапу — усе вартості кількасот доларів. Знаючи незвичайну солідність згаданой фірми, та бачучи прихильність її властителя до наших змагань і стремління, сам собою пасує ся обовязок, підпірати її на кождім кроці. Коли нема у нас подібного руського бізнесу, то чи не ліпше підпірати той, про який знає ся, що прихильно відносить ся і підпірає наші змагання, як йти до тих, що з заробленого на нас гроша не лиш не дали ніколи ні цента на наші народні потреби, але ще й уживають їх на впроєст нам ворожі цілі? Відповідь на се питанє хіба аж надто ясна.

СТРІЛЯНИНА В СУДІ.

Судія, прокуратор, поліціянти, адвокати та публіка в пайчїм страху повтікали поза пульти, столи і лавки, коли то судія Стаффорд в однім з судів в Вашингтоні узнав 24-го м. м. винним злочину рабунку 18 літнього Р. Сьюарта. Обжалований почувши засуд, сягнув до кишені та добувши бравиниґа почав стріляти в сторону прокуратора та поліції. Зараз по пернім вистрілі судія пірнув під своє бюро а публіка кинула ся притїмом до дверей, кілька осіб вискочїло навіть вікном, положеним 20 стів над вулицею. Поліція знова шукала спасеня за грубимп, добувши лавками. По третім вистрілі, коли молодий злочинець звернув бравиниґ в сторону бюро судії, хочачи спробувати, чи мимо дощок не вдасть ся йому поцілїти судію, хтось з публіки заскочїв його з задю і розбріг. Цїла ся афера скінчила ся отже лиш на страхі.

ТЕЛЕГРАМА З РІДНОГО КРАЮ.

ВИСЛІД СОЙМОВИХ ВИБОРІВ В ГАЛИЧИНІ.

Від п. Семена Демидчука наспїла до нашої редакції ось така телеграма: „Львів, 1. липня 1913. Вибрані посланці отсі національні демократи: Тимо Старух, др. Л. Цегельський, о. А. Капустинський, Л. Левицький, др. І. Голубович, др. Т. Ваньо, др. Т. Кормош, В. Сінгалевич, др. К. Левицький, Гр. Тершаковець, др. Р. Перфецький, Лазар Винничук, др. Е. Петрушевич, Д. Нохановський, Ів. Кивелюк, Р. Залозецький, др. В. Бачинський, др. А. Горбачевський, о. С. Метелля, Т. Романковський, др. Т. Онушевський, др. Ів. Куровець, др. Мих. Новаковський і о. Яворський.

„З радикальної партії вийшли: Дума, Манух, Лаврук, Сандуляк, Трильовський і Лагодинський.

„В окрузі жовківськїм вийшов дотеперішній посол Король, котрий став ся Українцем.

„З нацаїв вийшов лиш одиникий Марков проти Ценьського.

„Здобуто одинадцять мандатів від Полянїв, а чотири від нацаїв.

„Велика побіда! — Семен.”

Стільки знаємо з паведеної вшепе телеграми.

Отже всіх Українців вибрано дня 30. м. м. 31, то є 24 пац. демократів, 6 радикалів і 1 (Король), котрий також зачисляє себе (як відно з телеграми) до Українців.

Можна догадувати ся, що деякі, не вичислені тут кандидати-Українці, прийдуть еще до стєлішнього голосовання, а може дехто вніде послом і з миської курії. На всякий случай ми мусимо повторити за п. С. Демидчуком отсі два радісї для нас слова: „Велика побіда!” Так, се величезна побіда нашого народу над його віковичними гнобителями і повочасними зрадниками-москвофілами. Се така побіда, якою ми можемо сьміло гордити ся перед цілим цивілізованим сьвітот і за яку треба вдарити чолом перед нашими галицькими Родимцями. Нехай же буде честь і слава усім тим нашим Землякам, котрі так гарно спинали ся при теперішних соймових виборах! Щирє спасибіг і п. Демидчукови за надїслане нам такої обємистої телеграми.

152 Повідомлене.

Отсим пригадає ся пп. місцевим Урядникам Р. Н. Союзу, що кождий відділ Р. Н. Союзу має найдальше до 30 кождого місяця прислати припадаючий на него розмет.

Відділи не тримаючі ся сего, будуть безпробовочно суспендовані, а за наслідки будуть відповідати місцеві Урядники гєред своїми членами за їх неточність в своїм урядованю.

Голов. Уряд Р. Н. С.

Старого хороброго генерала Ногі, котрий поповнив самовбийство, коли несли до гробу мікада Мутсухіто, признав богом. Сьвященник-шіито на поєдності, яку Ногі доплавив місту Токіо, збудували Ногієву сьвятиню, до котрої тепер ідуть численно паломники. В „L' Illustration" описує І. К. Бале єю поєдність сьвятиню, яка властиво є мешканцем генерала Ногі в вічній незміненій. Мури малої кімнати на другім поверсі окрашлені ще кров'ю героя. Маленькі таблички на дверях пояснюють, до чого передше була призначена кожна кімната. „Спальня жінки Ногі, кімната самоубийства жінки Ногі" і т. д. Побожні похизують голови перед єніми сьвідочцями, з незвичайною побожностю входять до кімнати, в котрій генерал поповнив гаракірі. В горіди товплять се люди. Тут на 400 метрах є ще сліди праці генерала Ногі; він сам плекав тут дерева і рослини. В куті лежав рюкзак і єна, якими управляв землею. Побіч цвітуть гарні цвітки...какі", котрі графиня Ногі засаджувала при народженню кожного єна „щобі її вилуки, коли дерева виростуть, могли зривати овочі". Вилуки зігнули в війні, все що живого остало по них, окружують побожним єношном, який з дому Ногі зробив сьвятиню патрістичної побожності і тихого почитання.

„SVOBODA“ (LIBERTY)

THE RUTHENIAN WEEKLY

Published every Thursday at
83 Grand St., Jersey City, N. J.Published by
The Little Russian Nat'l Union
of America.

Established 1893.

JOSEPH STETKEWICZ, editor.

83 Grand St., Jersey City, N. J.

A. SAWKA, manager.

83 Grand St., Jersey City, N. J.

Terms: Two dollars a year.

Single copy: 5 cts.

Entered as second-class matter March
30, 1911, at the Post Office at Jersey
City, N. J., under the Act of March 3,
1879.

Опашувати газету треба завжди з гори.

Гроші треба посилати в редакційним листом, або через експресовий або поштою листом. Мої ордер, то в грошовий переказ, який доставляє від почтара або агента на експресовій офісі, підписати на нашу адресу, бо без того ми не можемо грошей дістати.

Допис просить ся писати лише на одній стороні картки. Допис, непригожий до друку, не паше ся, наколи з гори не було зазначено, що жадне ся їх звороту і не було залучено марок на зворот.

За всі оголошення (адвертайзменти), поміщені в „Свободі“, Редакція не відповідає.

ГОСПОДАРКА В НОВИМ Р. Н. СОЮЗІ.

II.

Про останню конвенцію нового Р. Н. Союзу читаємо ось таку статтю в органі поборських соціалістів „Гайдамаки“ (ч. 11, з дня 30. мая с. р.):

„Під розвагу укр. робітничтву. Товариші Робітники! Чи Вам звісно о тім, що цілий минулий тиждень то в від 19 до 24 мая відбувалась в Нью-Йорку конвенція нового Русько-Народного Союзу?“

„Конвенція, як казалися, тривала через 6 днів. А чи гадаєте, що щось доброго вийшло з неї? Та де там! Через цілих шість днів, то лише сварились, кричали, тупали ногами і поза те все нічого більше не було.“

„Делегати Конв. розбилися були на 3 партії, і в той спосіб власне не могли ніколи прийти до днівного порядку, через свої партії не могли прийти до яких небудь наряд над добром цієї організації.“

„Те розбіжності делегатів на партії потягнуло за собою страшно велику суму гроша, бо як зауважимо, то ся Конв. має конституції аж сім тисяч доларів. Отже, ся сума є натягнена з робочого народу, де не довівши і не убравши ся, робітники складали свій гірко заправдований цент, з тією надією, що на случай якого небудь нещастя буде мав він або його родина яку-таку підмогу.“

„Та на жаль робітники заведлись на свої надії. Онували ся організації, платили різні розмети, і в кінці пожежної Конвенції, так казати — чи не всі гроші.“

„Отож в сім причина до сего так страшно зруйнована людських кишень! Ніхто більше, як старий уряд, а даліше і кандидати на нових урядників.“

„До речі треба тут натякнути, що „Гайдамаки“ не написали сеї „критики“ без інтересу, бо таки зараз по сій „критичній“ дають повсюдовим ось таку раду:“

„І тепер, коли вже чи не кождий бачить упадок Р. Н. С. знаходить питання: що тим людям даліше робити? Отже, рада лише така:“

„Всі відділи, котрі аж дуже добре бачать, що Р. Н. С. в уже зруйнований і висить над пропастию безодні, нехай скажуть собі раз на все, що годі належати до таких організацій, котрі грозять упадками, котрі суть зовсім знищені ріжними хлопонами, а най візьмуть ся до організації відділів, і випають їх до укр. чисто робітничої орг. „Гайдамаки“.“

„Ся орг. не знає розметів! Ся орг. не має подібних людей, як суть по інших орг., щоб читали лише на се, щоб там зродилася більша сума людського гроша, а цілніше в проласть пустити її. Ся орг. не є жадною визискующею організацією, то хто в якій віні записався, так і платить. Ся орг. опована на сих вимогах, як потребує під сю хвилю наш хлопобитник!“

„І тепер скажіть, так по правді, зі щирою серця, чи не належати Вам всім до сїї орг.???? (Чи більше питаньків до друкарів „Гайдамаки“ не було, а лише у тих ляхів? — Пр. складача „Свободи“).“

„Виж, хлоп, а треба Вам знати, що

всі ті панки, всі ті проводирі-самозванці лише читали на визиск з хлопів.“

„А ми що?“
„Та нічого. Тимши ся тим, що нами хоче опікуватись такий панок (який панок, котрий? — ред. „Свободи“) і вже й не питаємо про се, чи багато нашої праці пожеж, лише, щоб був на нашім чолі!“

„От і те все!“
„Чи не сором! Не ганьба?! Скажіть нам, добрі люди, що такий хлоп парта, що ним панчик-самозванці кермуть, а він, як та сільна конина їде туди, куди нею фірман кермує? — Нічого! Правда??“

„Кождий хлоп повинен мати свій розум, повинен знати, що такий провідник-самозванець зовсім байдужий на хлопську шкіру, байдужий, чи той хлоп коли небудь дійде до свого добра або ні.“

„Отже, наша хлопська річ знати, що ще найлучшою орг. є „Гайдамаки“, де не знайдете таких панків-самозванців, щоб Вами коверзували, а знайдете свого брата хлопів, котрий зі щирим і отвертим серцем віднесеть до Вас.“

„Рабуноків в сій орг. жадних нема, а наколи не вірите, то вступіть, а перекопаетесь!“

„Хвалитесь перед Вами не хочемо, бо діло, котре ми від початку до сего часу провадимо само за себе хвалить. — Гайда!“

От такого тумана пускають своїм читачам „Гайдамаки“, котрі на інших місцях хвалять ся, що мають в державній касі сто тисяч доларів, зложених готівкою (чуйте, люди? — готівкою, а не в банк!). Чи повірять в сю байку „всі відділи, котрі аж дуже добре бачать, що Р. Н. С. в уже зруйнований і висить над пропастию безодні“ (що се таке: над пропастию безодні? — пр. скл. „Свободи“)? — Ледви!..

ДІЯЛЬНІСТЬ ПРОСВІТНОЇ КОМІСІЇ.

В останніх числах „Свободи“ зауважала „Просвітна Комісія“ більше одушевлені, і зацікавлені справами „Просвіти“. Ми користуємо з сеї нагоди, щоб загальній публіці ближче познакомити з працею, яка безпастанно йде в „Просвітній Комісії“.

Передовсім належить нам пояснити дещо відозву, оголошену „Шкільним Союзом“ і п. О. Галичанкою в „Ділі“. П. О. Галичанка зістала іменована через „Просвіту“ заступником американської Русь-України в справах просвітних на „Старий край“. Вона не тільки через часопис поширає справу американської „Просвіти“, але й через її руки переходить ціла діяльність просвітної роботи для нас призначена через робітників в „Старий край“.

Що може, вона залагоджує особисто у Львові, а що ні, то листовно-писемно ся і піддержує нашу справу на цілій Україні. Ми наведемо сін кілька слів обяснення о п. О. Г. на те, щоб показати загально, що справа просвітна стала розвиватись і йде наперед не тільки тут в Америці але і в старім краю. Богато праці для „Пр. Ком.“ замовили ми у найвідоміших людей в „Старім краю“.

Деякі праці замовлені для „Пр. Ком.“ вже надходять. Прямим надійшла знаменита праця з України найного визначного письменника і драматурга Гната Хоткевича під заголовком: „Що таке театр і як нам відносити ся до театральних представлень“. В праці сій автор подав дуже цікаву розвідку про повстання і розвій театру від самого початку аж до найновіших часів. Наш учений д. Гнатюк надіслав дуже цікаву працю під заголовком: „Історія відродження Галицької Русь“ в двох виданнях. Крім того надійшло ще кілька інших праць, котрих ми ще не мали часу докладно переглянути.

Найважливішою річню, яку до сего часу „Пр. Ком.“ зробила, є нагромадження великого матеріалу для просвітної праці в цілі оброблення його для видавництва для нашого народу.

Отсим „Пр. Ком.“ звертає ся до тих людей з інтелігенції, котрі б хотіли зайняти ся обробленням відбитих і популярно-наукових книжок для нас чи то даром, чи за гроші з матеріалу, який ми нагромадили, щоб подати свої адреси до нас, а ми їм виміємо відповісти книжками і матеріалом до виготовлення праць. Тем, на які ми маємо матеріал наготовлений до оброблення, є наступний:

1. Історія укр. народу.
2. Історія укр. письменства.
3. Біографії визначних людей наших і чужих.
4. Астрономія.
5. Геологія.
6. Мінералогія.
7. Ботаніка.

8. Зоологія.
9. Біологія.
10. Фізика.
11. Хімія.
12. Електрика.
13. Медицина.
14. Гігієна.
15. Бактеріологія.
16. Фізіологія.
17. Анатомія.
18. Психологія.
19. Географія.
20. Історія всіх народів.
21. Етнографія.
22. Соціологія.
23. Економія.
24. Політична економія.
25. Кіноче питання.
26. Метеорологія.

Сї розділи ще ділять ся на поодинокі частини, так що нераз з одного розділу можна зробити кілька книжочок чи відбитків. В який спосіб і як обробляти — ми дамо ближні вказівки. Приготований матеріал є вельми цікавий з кожного розділу і понайбільшій частині оброблений популярно, головню в язичі польським і російським. А хто би зажадав, то можемо достарчити популярно написані книжки в язичі англійським, німечьким і французьким.

До зими ми задумаємо обробити наш матеріал до такої степені, щоб ми мали принайменше готових кількадесят відбитків всьлякого змісту. В тій цілі ми віднесли ся до російських і галицьких народних університетів і до інших народних шкіл, щоб нам прислали списе малюваних образків до малювання ліхтарок так, щоб ми могли сировати достаточне число тих образків до ілюстрацій відбитків. І тоді доперва „Пр. Ком.“ думас не одного, а кількох представитів вислати з відчитанням по Америці.

Що доходить до питань справ, то ся справа єсть одною з найтяжчих задач, які вложено на „Пр. Ком.“, а то з тої причини, що ся справа не лежить в обсягу нашої компетенції, бо без помочи по колоніях ми не в силі закладати початкових шкіл. Сю справу в своїй обиді наш відпоручник п. Д. Андрейко, яко фаховий учитель докладно розгляне і здасть „Пр. Ком.“ з своїх помічень справоздаче. І тоді доперва буде можна над шкільною справою ближче застановити ся. На разі „Пр. Ком.“ відкупила уже частину зладженого матеріалу на буквар і першу й другу читанку від д. Ев. Гвоздика і матеріал той доповнила переводами з найлучших англійських початкових книжок. Тепер заважимо „Пр. Ком.“ остає дібрати до матеріалу відповідні образки і підготовити усе до друку.

О. М. Данилович в своїх дописях у „Свободі“ подає гадку „Пр. Ком.“, щоб відпоручник „Пр. Ком.“ між иншим займав ся широким книжком між народом. В сій справі ми відносим ся до Хв. Тов. „Просвіта“ у Львові і Хв. Виділа тож ухвалив значно знизити ціну на свої видання в тій цілі, щоб ми могли в розпродажі своїх видань за оккупом. З тої офери деякі книгарні скористали уже, пр. Винищеська книгарня п. Дючка замовила в „Просвіті“ у Львові книжок за 5.000 кор., „Пр. Ком.“ зі своєї сторони замовить в „Просвіті“ книжок за 2.000 кор. і ті будуть старати ся розширити між народом знизжений цілі. Чистий дохід обернемо на просвітні цілі. Крім того „Пр. Ком.“ постановила сировати кілька тисяч почтових карток найкращого добору з цілої Русь-України, переважно змісту патріотичного і задуме їх заосмотрити своєю маркою і відповідним мистецтвом. Даліше, що до фотографій на картках почтових визначних наших людей, то „Пр. Ком.“ постановила удати ся особисто до тих же людей о написанні власноручно кілька слів від себе і ті з їх автографами помістити на відповідних картках. Чистий дохід з розпродажу тих же піде на просвітні цілі. Крім того „Пр. Ком.“ задуме заосмотрити нашого відпоручника в фотографічний апарат, щоб він міг збирати визначні картини з життя наших людей в Америці для нашого музею, з котрих часом ми могли би виготовити цілий цілий почтових карток для розпродажу.

Наш відпоручник має також задачу збирати членів до Тов-а „Американська Просвіта“ і до сего часу близько до 300 членів вписало ся вже до сего Товариства.

Тов-о „Просвіта“ замовило до центральної бібліотеки майже всі українські твори музичні, видані на Україні, за 200 дол., а крім того робимо старання, щоб зібрати всі важливі твори видані через наших галицьких композиторів. При центральної музичній бібліотеці, котра є конечно потрібна, як

найскорше, ми закладаємо також бібліотеку театральну; в тій цілі ми замовили на Україні найпопулярніші драматичні твори для amatorських театрів. Те саме ми припоручили зробити нашому відпоручникови на Галичину п. О. Г. у Львові.

В „Свободі“ о. М. Данилович згадує, що „Пр. Ком.“ повинна зайти ся пропагою твердості. В склад видавництва наших творів увійдуть також книжочки і проти піянства в відділі медично-гігієнічній. І то все, що „Пр. Ком.“ може зробити в тій справі. Позаяк ми маємо повні руки праці чисто просвітної, сю справу твердості найлучше може повести духовенство, — для тогож ту часті праці над народом ми лишаємо для духовенства.

Що стичить ся стипендій для учачої ся молодечі, то „Пр. Ком.“ готова кожного часу дати стипендію таким дітям, котріб відповіли вимогам конкурсу. Та біда, що таких хлопців між нашим молодечим майже нема, а принайменше ніхто відповідний до сего часу до нас не зголосив ся. Про сю справу в своїй часі ми обширніше поговоримо.

„Пр. Ком.“ є дуже вдячна о. М. Даниловичу за його щире пошпране просвітної справи і Комісії. Він є майже один з цілої американської інтелігенції, що дуже часто зносить ся листовно з „Пр. Ком.“ і не тільки живо інтересує ся справами, але й багато помагас в роботі „Пр. Ком.“ і сам у пій працює.

Гадка о. М. Даниловича, щоб відділи Р. Н. Союзу прийняли в поміч „Пр. Ком.“ менше-більше одностороннім датками, се не нова справа у наших народів, пр. у Поляків групи „Związek Nar. Pol.“ Там відділи одні перед другими йдуть в заводи, щоб як найбільше кождий відділ зложив від себе добровільних датків на цілі народні і просвітні. Ось пр. сего року кождий член „Z. N. P.“ чинило 90 тисяч зложив по доларови на просвітні цілі, а були деякі члени, котрі і по 100 дол. зложили. За тих членів, котрі не в силі були зложити добровільного датку, відділи сипали зі своєї каси. Се все-сталося помімо того, що „Z. N. P.“ має особно при своїй організації відділ „Тов-о Просвіта“, яке є щиро вивинуване. „Пр. Ком.“ на разі не хоче багато помочи від відділів „Союзних“, але принайменше ті місцевості, де наш відпоручник має просвітні віча, нехай хоть тільки нам допоможуть, щоб добровільними складами покрити кошти на прибуте нашого відпоручника.

Наш народ знаний є зі щирости, з якою витас в своїй хаті гостя. І певно если гість до котрого будь з нас прийде в хату, ми його не тільки щиро привітаємо але й угостимо. Відпоручник „Пр. Ком.“ є піним піним, як гостем тої місцевості, до котрої він заходить. Тож приміть його так щиро, як приміть щиро в його хаті нашого власного гостя. Поможіть йому в праці просвітній і покрийте хоть невеличкі кошти його гостини. Нехай сновить ся наша народна пословиця: „Гість в дім — Бог в дім!“

Др. В. Й. Сіменович,
предс. „Пр. Ком.“

?

Конвенція Р. Н. Союзу № 2, яка відбулась в Нью-Йорку в другій половині мая, цілком не допала і зведла найкращі надії членів. І справді, не могла вона допастись, если знаємо, що понад 75% делегатів, то були люди, котрим розходило ся не о добро організації, не о добро народне, а виключно лиш о те, щоб або заспокоїти свої фалшиві амбіції, або щоб дістались до „жолоба“ і фримарчати народним грошем після своїх примх, добути очевидно, і о свою кишеню. Сміло можна сказати, що головним підкладом конвенції була дурна амбіція і горня за знеком. Вирочім над добром народним ніхто не подумав.

Через цілий час тривання конвенції панували на салі дикі крики, лайки, особисті зваги, а над справами організації ніхто на серію не подумав. Нью-Йоркська конвенція Р. Н. Союзу № 2 була цілком відбиткою старопольського соймка новітнього, а хто читав описи тих польських соймків, той може собі докладно уявити, як виглядала конвенція в Нью-Йорку, бо віддати її на шапери палестично, вірно — на се треба мистеця слова. Остаточно „раділи“ цілостійний тиждень і таки нічого путнього не „урядили“, розіхались, вибравши горесткою иншимися ся — відділ. Сей вибір гол.відділу дав приго-

кудо слухного і цілкомно зрозумілого невдоволення членів, бо виділа мав бути вибраний загальом членів, а не оставиною на салі кайкою. Які се люди належать до того відділу, ми ще не знаємо, бо ще не малиємо нагоди їх познайти, очевидно більша їх скідність не ворожить нічого доброго для розвою організації.

Та властиво не о се ходить; розходять ся тут о те, що частина кандидатів на „уряди“, котрим присто не допало, невдоволення спосіо невдачею, готує щось нового — новий Союз, а може і два... О скільки зачухати, Олфанти, невдоволені з перебігу конвенції, мають охоту закласти новий Союз. Пітсбургчани і оклиці (також невдоволені) вже навіть скликали на 15 червня збори до Пітсбурга, на яких мали ся всі претенденти до достойнств і ухвалили закласти нову організацію — навіть в тій цілі видали „manifest“ чи „oregnd“, і вибрали тимчасовий відділ, а як в тім „manifest“ зазначено ся — в половині зими має відбутись регулярна конвенція той організації — поки що в еміріоні (в зарудку).

І знов будуть пагілки на нашого робітника, згадую на його долара, очевидно пагілки, прикрашені найшарпачітнішими фразами — і знова буде плагавитись старі організації і буде неспівомних членів втягати ся до латих, з котрих (може вже й за кілька літ) знова через особисте „widzial sie“ повстануть нові і нові організації, і так аж до безконечности... Бо що конвенція Р. Н. Союзу (поного), а згадаймо вибір відділу був неправильно переведений — се кождий знає і се найгірше членів болить; але щоб зараз закласти нові організації, се вже не до знесення, тим більше, що закладання тих нових організацій є заціпення (започаткована) людьми, котрі не дають про організацію, про добро робучого люду, але про се, щоб заспокоїти свою фалшиву амбіцію і щоб мати добрий „жолоб“ — еказавши по „наймодернішому“.

Отже амбіція, але рішучо фалшива, підкопує нас морально й матеріально; вона причинилася до того, що ми втратили самостійність, що ми уявляєм під кождим зглядом дуже низько, що ми тепер є рабами і погноєм для других народів.

З новітніх стрічок міг би хотіс догадувати ся, що я тут стаю в обороні Р. Н. Союзу (поного). Ні! Мене лиш болить те, що ми (справді) так низько уявляєм, що для заспокоєння своєї амбіції жертвуємо всьо, щоб воно не було, хотіли навіть річ найшарпачітнішу, найсвятітнішу, бо подивим ся до нашої історії, а переконасем ся, що се правда.

Як Р. Н. Союз (новий) був збудований, на яких підвалинах, так тепер на тих самих підвалинах будуть ще новітній Союз, а може будучість ще щось новітнього збудує на тих самих підвалинах... Народ, котрий сам себе не шанує, котрий не шанує закону, який собі настановив, є проклятий. І до чого ми Русини ині здібні? Хто з нас мислить ся? Хто за нас знає? А если чужинець дещо за нас і знає, то знає нас з як найтемнітійшої сторони. І на що нам здались ті огністі слова Шевченка, Франка і інших найкращих синів України? І падо ми їх на кождім кроці профануємо, пошторичую за Шевченком чи Франком чи Шанкевичем їх безсмертні слова, коли ми не так поштуємо, як вони собі бажали? Чи ми може думаємо, що встарити лише записані „Ще не вмерла Україна“, а тимчасом своїми ділами її розпачати, а вона встане?... Які далекі ми від того, що робимо а то говоримо. Ні! ми перфіди... Ми раби... Так, ми раби!..

А тепер вернім ся до Союзу. Що деякі члени, а то і цілі відділи, будуть баламучені — се річ певна, отже обовязком добре мислячих людей єть повсядишній теперішній ситуації менше євидним, на котрих найбільше будуть тепер поховати, а рішучо свідоміших людей в товариствах чи братствах єть не допустити до сего, еслиби на їх користь чи братство острили які непокриті опікуни — свої зуби. Еслиб би якісь товариства чи братства абсолютно не хотіли остати в Р. Н. Союзі (новім), то поступили би після найдорожчої гадки найліпше, если би приступили до Р. Н. Союзу (старого), котрий має за собою всі дані, котрі дає все почини до всіх патріотичних подвигів між руськими переселенцями.

Влучність сила! — Хай живе Р. Народний Союз в Америці — зі сто тисячами членів в як найкоротшім часі!

Пр. „Свободи“

ЗАПИСУЙТЕ СВОЇ ДІТИ ДО РУСЬКОГО МОЛОДЕЧОГО СОЮЗУ!

Царські порядки в народній пісні.

Великий скарб має наш нарід — пісню. Все — й вищі пориви свої, кохання, героїчну свою бувальщину й сумну буденщину — все виспівував він у своїх незрівнянних, чудових піснях.

Та ми не тільки милуємося в них, не тільки тішимося ними, виплюємося високими прикметами їх — красою, чистим, тонким і ніжним чутем, величчям або грізним поривом, прибораним у досконалу форму, — ми вичитуємо з них цілу величчю і сумну, тяжку й відрядну дію нашого народу. Вони — співана історія його. Всі сторони життя народного мають у нас наші пісні і снів поодинокі вони для нас дороги й цінні.

І тепер, коли кривавий цар Росії відсвяткував пощину тристатлітній ювілей свого панювання, свої трюмкові роковини гноблення народів Росії і продажні писання вихвалюють „благодеїство“ її народів під берлом Романових, варто приглянути до цього живого жерела нашої бувальщини, щоб як слід оцінити її „милости“, якими обдарував нас цар.

Я не буду тут епісувати у подробицях народне життя „під московським караулом, у тюрмі“ нашого народу, як воно відбилося в його піснях, бо се забрало би багато місця, а епісно се лише на кількох найцікавіших сторонах сього життя.

Як відомо, наше горе-бідіване почалося ще від часу, коли Україну цілком підтопта Москвитина під свої ноги за царя Петра І. по нещадним повстанню Мазепи. Петро І. задумав за всяку ціну ослабити Україну і привести до послуху, виточивши з неї як найбільше крові. Він не зупинявся ні перед чим. Велику силу нашого козацтва гнав він в далекі походи, морив тяжкими роботами при будові каналів і фортець. Тисячі трупів посягали при сїм. Вкупи з сїм ішло обкороуване вільних порядків на Україні — її самоуправи (автономії). Сю політику продовжувала царина Катерина II, котра парсити скасувавши Січ запорожську і гетьманський устрій, запровадила на Україні невідому перед тим неволю — московське „кріпацтво“ — панщину. Люди жили на панській роботі, тягли з них жили податками й різними драчми, мучили рекрутчиною, салдатчиною. Над вільною колись країною повис туман безпробудної неволі тяжкої... „Се той перший, що розпав нам Україну, А втора доконала вдову-сиротину“, — сказав про Петра І Катерину наш незабутній Кобзар.

Усе те знайшло вислів у пісні. Про страшний, каторжний „каналський“ роботи ще й доі згадує у своїх піснях наш нарід на Україні.

Ось наприклад пісня про каналську роботу:

„У Гаухові, у городі во всі зони звать
Да вже наших казаченьків на ліно гонять.
У Гаухові, у городі стрілянули з гармати,
Не по однім козацькому заклакали мати.
У Гаухові, у городі стрілянули з рушниці,
Не по однім козацькому плакали сестриці.
У Гаухові, у городі поклали сітки,
Не по однім козацькому заклакали дітки.
На бістром на озері геть плавала качка,
Не по однім козацькому плакала козачка.“

Тяжко було козакам при сїй роботі, просять вони у отамана переміни, але замість пільги й заплати дістають від царя кайдани.

От як каже про се інша пісня:
„Ой, за горою, за крутою,
Там зреліли озини,
Дай нам, батьку переміну,
Бо на віки загинем!“
— Яку-ж нам, молодці,
Переміну дати?
Прості собі, молодці,
У царя заплати.
Візвав ся жвавий хлопець
У царя заплати;
Дали йому на ноги кайдани,
А в руки лопати,
Заслали його в Черкеський гори
Кавани копати...“

Інші пісні додають, що заслали козаків „у вічну роботу“, „у сибірську роботу“, кажуть, що козаки на тій роботі „без харчів помарили“. Щоб невініше було, пад козаком поставили варту:
„Ой дади нам, дади калаури:
Чотири садити“.

Пісні співали, як збідніли козаки на роботі, позношували одіж, як просто гинули на чужині.
„Ой поїхав в Московщину козак молоденький, —
Оріхове сідедечко і кінв вороненький.
Ой поїхав в Московщину та там і загнав,
Свою рідну Україну на віки покинув.
Заслав собі насипати високу могилу,
Заслав собі насипати в головах калаури:
— Будуть ітаники прилітати калауники ітти,
Будуть мейти прилітати від родонької вісти“.

Неодна пісня співала, що
„Летить ворон, з чужих сторони
Та летить краче,
Сидить козак та над кававою,
Та жалібно плаче“, —

„ще козак на чужій стороні
Та й досі не прикину“, —
Та й як його було привистати? До

краю дійшли — зголодніли, обдерли ся, або як пісня каже:

„Сидить козак та над кававою та сорочку латає:
Дере ноги, дере й рукави та плечики латає...“

Хто міг, просив з дому помочи:
„Ой продай, батьку, ой продай, рідний,
Та сирі корови,
Ой визнаю же мене молодого
Із цієї неволі,
або до матери звертає ся:

„Ой продай, мила, голубонько сива,
А сирі теліці,
Ой визнаю же мене молодого
Із цієї темниці...“

Та й дома було не краще.
Забирючи людей на каналські роботи цар поодинокі нищив Україну, бо в дома нікому було господарити. Каже пісня:

„Посіяли, поорали,
Та нікому жати,
Пішли наші козацьки
Ліній копати...“

А ще-ж до того й здріствало московського війська“ й драчі московського уряду.

„Москвичики, соколички,
Поїли ви наші волики,
А коли вернетеся здорові,
Поїсте й останні корови“ — каже про се пісня.

Докладно оповідають наші пісні також і про зруйноване Січ, як Москва облягла Січ, як зголювали її, як погани все грабували, не спинаючи ся навіть перед церквою; одна напр. повідає:

„Прокляті драгуни за нас одірали,
А російські генерали церкву грабували...“

Те саме каже й інша:

„Ой кинули москалички
Занас одіраючи,
А московська вже старшина
Церкву грабували...“

Все беруть, нічого не лишають:
Та беруть срібло, та беруть злато.
І вояки сичи“.

додає пісня.

„Кругом цокни січової калаури стади,
Сьвятилики, о. Володимиру служили не дали...“

От як

„Пішов Москаль по куренях зброю відбирати,
А московські генерали церкву руйнувати“, —

тоді

„Лішшов Петро Казимирський“

Та на круту гору:
— Ой не руйнуйте ви, чорти куці,
Хоч божого дому...“

Пісні гостро нарікають на Катерину за зруйноване Січ. Вони називають її то суча дочка, то вража мати, то ворог лютий.

„Ти царце, порог лютий, — що великий науст
[наустила],
або

„Суча дочко, Катерини, що ти наробила,
Степ широкій, край веселий ти заналастила“.

Те саме кажуть пісні й на адресу московських панів-генералів, називаючи їх

„вряжми панями, стріпчми спнами“.

Знищала царина Січ.

Ось як співала про се пісня:

— „Ой ви, козацьки, ой ви, молоденькі,
А де наші сини?“

— Намі сини у царя у стрісі,
Ми самі у лісі.

— „Ой ви, козацьки, ой ви, молоденькі,
Ой де наші коні?“

— Намі коні у царя в приноні,
Ми самі в неволі...“

Гірко було вільним запорожцям. Довело ся їм шукати захисту аж під Турком. І про се співали пісні, та годі все се тут переповідати.

Вільного духа не скути в кайданах.

„Ой покорилося Запорожжє густим лозам,
Не повернем щастя-доли гірким сльозам“, —

каже одна пісня, а друга додає:

„Ой летіла бомба з московського поля, та посе-
[рех Січ впаде],
Ой хоч пропало славе Запорожжє, та не пропало
[слава]...“

Добре малює пісня й те, що стало ся з запорожськими землями: їх царина панам пороздавала, а пани осадили там слободи та панщину запровадили.

„Та це не сьвіт, та це не сьвіт,
Та це не сьвітає,
Та хитрий Москаль** запорожську землю
Та кругом облягає.

Ой облягли запорожську землю
Та став степ межувати,
Ой став горіди, панські слободи
По річках сажати...“

Щож було на тих слободах? Неволя, гірка панщина.

Ось як малюють нові московські порядки наші пісні:

„Ой у неділю ранесенько до церкви зони звають,
А нашого вельможного пана десятички на пан-
[щину гонять].

„Ой годі вам, препогані хлопці, до церкви ходити,
Літє на свого вельможного пана роботу робити.
Ой годі вам, хлопці, до бога молитву заслати,
Літє самому вельможному пану садочки копати“.

А у того вельможного пана білі онучі —
Заплакали хлопці, заридали на панщину йдучи!
А у того вельможного пана хороши дочка,
Ходять його хлопці голі, без сорочки.

А у того вельможного пана прехороша пані,
Ходять хлопці на роботу трохи не без-штані.
Ой як пішли, потагували чининові і жони,
Уклонились вельможному пану у самі ноги:
„Ой пане наш, добродію, пожди нам хоч трохи“

*) Останній кошовий Січ, котрого замкнула Катерина до темниці, в якій просидів він до смерті.

**) Пісні взагалі нераз називають Москаль — „преражний Москалю“, а московську державу „преклята Москва“.

Продав жито пав вельможний, та взяв силу [грошій],

Та збудував на утіху будинок хорошии.

Та поїхав вельможний пан швенцями знами.

Та позгав на панщину батьків із синами.

Летить крячок над жонями, літаючи кряче.

За сльозами в пана хлопці і сьвіт не бачуть.

Летить крячок над жонями, літаючи плаче.

Козик тї в пана хлопці та долю побачать?!”

В піснях про панщину маємо згадки, як мурдують пани й окопами панщину, бють, змушують ся над ними, ловлять втікачів, завдають їх у салдати.

„Гей наші пани преражі!
І пишуть листи все дрібні,
Щоб бурлака спіймати,
І в кайдани забити
І в Москаль** відати...“

Зоставало ся бідним кріпакам лише гірко згадувати за колишню волю на Україні, приборкану московськими царями.

„Летів орел через море
Та й вітра питає:
— „Ти, вітре буйнеський,
Ти далеко бували,
Чи не видав, вітре, козацької слави?“

— „Хоч не видав, так слухав:
Вона темер в темному лузі,
Лезить на широкому воці,
Мочулами звязана, звита,
Вичовою обвита
Та й рублем пробита.
Батькам було добре
На Україні жити,
А сипам досталося
Панщину робити...“

Настала, по слову Шевченка,

„кругом неправда і неволя, народ замучений [мучить]...“

І заспівав сей народ про царюване неправди.

„Немав в сьвітї правди! правди не зійскасти!...
Уже тепер правда в панів у темниці,
А щира неправда з панями в сьвітлиці.
Уже тепер правда в панів у порога,
А щира неправда сидить кінець стола.
Уже тепер правду ногам топчуть!
А щирі неправду медом-вином напують...
Уже тепер правда, — правда вже померла!
А щира неправда — увесь сьвіт пожерла!...
Бо вже кінець віку уже приближили ся,
Хоч рідного брата тепер стережи ся.
Із ним в суді стати, правди не зійскасти,
Тільки сріблом, златом панів насипати.
Хто по правді судить, то того карать,
А хто не по правді, того поважають“ і т. д.

Се присуд нашої пісноті історії про царську „правду“. Що діяє ся в Росії тепер, коли панщина не стало, — всім відомо. Брак землі, великі податки доводять селянство до розпуки, нарід кидас рідну землю й тікає в сьвіт за очі, шукаючи кращої долі. Повно даших людей і в Сибіру і в Америці.

А коли терцю не стає й нарід повстає проти царських порядків, домагуючи ся землі і волі, тоді царі „всемилостивіше“ порють його батогами, вишачуть на шибеницях, гонять по тюрмах та засланях, мурдують у каторзі.

Нову пісню тепер співала робочий нарід на Україні:

„Хмарі зловісні нависли над нами,
Сили ворожі нас тяжко гнітуть,
Станьможе до бою ми всі з ворогами,
Смерть або воля і слава нас ждуть!“

Маріян.

*) В Москалі — в салдати.

В СПРАВІ КАЛЕНДАРЯ Р. Н. СОЮЗА

НА 1914-ТИЙ РІК.

На підставі § 122 статута Р. Н. Союзу Головний Відділ Р. Н. Союзу поручив підписаному на своїм засіданні дня 7, 8, 9 і 10-го марта 1913 р. (гл. Протокол з сего засідання, поміщений в ч. 12. „Свободи“) зладжене і зредаговане календаря Р. Н. Союзу на 1914-тий рік. Щоб вивязати ся з наложеного обовязку як найкраще, та щоб календар нашої організації під кожним зглядом міг відповісти усім вимогам, бож се від радю від одного руська книжника, яка опусекає друкарську працу в Америці, отсим запрошує ся до співучасті як найширший загаль.

Передовсім у кого є хлст і талан писарський, сей зволіть надіслати на поштинну адресу малі повістки і оповідання. Першеньце будуть мати оповідання і образці з життя американських Русинів, а описля оповідання історичні. Поодинокі оповідання зі зглядом на певелкий обєм книжки і зі зглядом на ріжнородність її змісту не може перевешати 6 сторін друку великої 4-ки.

Поза оповіданнями друкувати ся будуть в календарі праці наукові, популярно-научні розвідки і т. п. В тім напрямі пожадано було, щоб Вп. автори передсе порозуміли ся з редактором календаря, аби не вийшло таке, що прислано дві праці на ту саму або дуже схожу тему. Научні розвідки рівнож повинні держати ся впенне зачеркнених рамиць.

Розмір праці, якого оригінальна праця найде приміщене в календарі Р. Н. Союзу на 1914-тий рік, є уривковий до гонора на 2½ цента за стрічку друку (в одній шпальті).

Охочі перекладати дещо чи то з бетристички чи то з научно-популярних розвідок, звольте ласкаво рівнож порозуміти ся з підписаним, щоб уникнути евентуальних заводів. Гонорар: 1½ цит. від стрічки друку (в одній шпальті).

Вп. п. автори звольте евентуальні свої праці присилати в той спосіб, щоб вони найшли ся в руках редактора календаря найдалше по день 15-го серпня 1913-го року. Усі праці, які надійшли пізнійше, безусловно не будуть могли бути узгляднені.

Фотографії Братств і Товариств. Сі відділ Р. Н. Союзу а також кружки співачки, театральні і т. п., які хотіли, щоб їх фотографії були поміщені в календарі на 1914-тий рік, звольте їх присилати до рук редактора найдалше по день 15-го серпня с. р. Рівночасно з фотографією просить ся прислати чек або моїй ордер виписаний на ім'я „Свободи“ на суму 5.00 дол. Сі гроші ужиє ся на покриті коштів виладження з фотографії пригожої до друку кліші. Місце в календарі безплатно. Пожадано було, щоб сі товариства, котрі схочуть помістити в календарі свої фотографії, рівночасно з ними прислали і коротеньку історію свого товариства. Ся історія мусить бути писана як найбільше звязло і за неї платити ся не буде.

Оголошення. Календар Р. Н. Союзу, який розходить ся в кількадесят тисяч примірників, є найліпшим середником до оголошувань поміж американськими Русинами. Хто має якийсь бізнес, а належить йому на тім, щоб про него знало як найбільше людей, повинен дати своє оголошене до календаря Р. Н. Союзу. Ціни суть вельми приступні, зваживши, що наклад буде вносити 25.000 примірників. Ціла сторона, величини 9¼ цала через 6 цалів коштує 25.00 дол. Місце на окладниках та спеціальні сторони дорожче, цілїя умови. Пів сторони величини 4½ через 6 цалів коштує 15 дол.; чверть сторони, величини 4½ через 3 цалі 10 дол. Найменше оголошене може обіймат 3 через 2 цалі і коштує 5.00 дол. Хто хотів би в своїм оголошенні помістити також і фотографію, чи то свою чи свого бізнесу, мусить прислати з неї готову до друку клішу; если ні, то поносить кошт виготовлення такої кліші з фотографії, то значить, що його оголошене буде о стільки дорожче коштувати, кілько виписе кошт виготовлення з фотографії друкарської кліші.

Текст оголошень мусить находити ся в руках редактора календаря найдалше по день 1-го вересня. Гроші за оголошення належить посылати рівночасно. Оголошення на кредит безусловно не будуть друкувати ся.

Хтоб хотів зайняти ся збиранем оголошень до календаря, зволіть листовно віднести ся до управителя „Свободи“, п. А. Савки по бізнесі інформації. За труд даємо значний процент.

З гори значує ся, що всякі оголошення від фірм „лікарських“, що то лічать листовно на сотки миль, дальше оголошення покунтих „банкнрів“ без урядової запоруки, та всі такі оголошення, з яких на перший погляд пізнати, що вони суть обчислені на ошуканство легковірних, не можуть бути поміщені в календарі Р. Н. Союзу.

На закінчене отсего конкурсу ще одна просьба. З огляду на те, що сего року минає 20 літ від часу заложення „Свободи“, а слідуєчого (1914) року святкувати-мемо 20-літє основания нашого Р. Н. Союзу, то було би пожаданим, щоби паш календар на рік 1914-тий мав характер календаря ювілейного. До сего потрібно помочи усіх тих наших П. Т. Патріотів, котрі нашу організацію закладали і до її зросту чимнебудь у своїм житті причинили ся. Просимо отже Вп. Родимців надіслати як найбільше фотографій Братств, Товариств і Сестринц Р. Н. Союзу, або і поодиноких заслужених людей, особливо тих, що приступили до нашої організації ще в перших початках її істновання. Думаємо, що кожний відділ Р. Н. Союзу спроможе ся раз на 20 літ па певелічкий видаток, щоби тим видатком покрити бодай кошти виготовлення відповідної кліші.

Осип Стеткевич,

83 Grand St., Jersey City, N. J.

ПОДЯКА.

Уряд тов-а „Драматично-співачький Кружок“ в Джерси Сіті, Н. Дж., почувает ся до милого обовязку аложити на сім місци сердечну і щирю подяку Вп. А. В. Швенкови, власителю бавку А. Гроховськй і Сп. в Букзні і Нью Йорку, за дароване на рік згаданого тов-а гарної таблиці і малі, вартості двадцять кілька доларів. — О. Стеткевич, предс.; С. Гладкий, кас.; П. Гавриліа, секр.

ОГОЛОШЕННЯ.

В протягу кількох останніх літ опуканчі оголошення ліків зросли до таких розмірів, що кілька стейтів перевели закон, який се заборонює. Оголошуючий мусить гарантувати, що се, що є в його оголошенні заключене, є правдою. Ми також були засвідні тої гадки, що паші люди не повинні бути опукані. Є кілька ліків через людей поручуваних, як от Трінера Американськй Едіксі Гіркого Вина, о яким велика скількість листів, писаних без старання про се зі сторони витворців, доказує, що воно є зроблене з чистого червоного каліфорнійського вина і певної скількості лічничого корія, знаного з діланя на людський організм, головню в недугах кормових проводів, з браком апетиту, ослаблєним тіла, затвердженем і всім викликапим через те недомоганнями. По всіх другаторах.

Jos. Triner,
1333—39 S. Ashland Ave.,
Chicago, Ill.

ЗАХОДОМ СЫПАВЬКО-ДРАМАТИЧНОГО ТОВАРИСТВА „БОЯН“ В РОЧЕСТЕР, Н. Й.

відбує ся
в суботу, дня 12-го липня с. р.
в „Clinton Hall“, 4 Clinton Avenue,
Rochester, N. Y.

театральне представлєне із слідуєчою програмою:

„ОХ, НЕ ЛЮБИ ДВОХ“

оперета в трох діях Антонія Пагірляського.

ДІЮВІ ОСОБИ:

Максим Дурієв, господар	А. Тимків
Катерина, його жінка	М. Шварц
Юрко, їх син	Н. Кісіль
Марцун, їх дочка	А. Войко
Іван, любовник Марцуні	Н. Кучмій
Олеся, вуйко Івана	І. Гранковський
Климок, мельник	І. Головка
Ганцзі, сусіда Максима	А. Макогон
Герш, арендар	І. Байдак
Хаскель, його син	П. Туралський
Парася, пістунка	А. Шуркот
Жандарм	Н. Віхар

Управитель хору і режисер п. Стефан Ціміхуа.

ПОЧАТОК О ГОДИНІ 7.30 ВЕЧЕРОМ.

По представленню баль до години 2-ої.

Ціни місць: I-рядні 50 ц., II-рядні 35 ц.
III-рядні 25 ц.

Весь дохід призначений на гр. кат. церкву св. Іосафата в Рочестер, Н. Й.

Вік Вп. Родимців так міцедив як і околних до ласкаво участі сердечну запрашає ся. Штука сама собою дуже гарна, буде нотішати ся і побачити хоть на чужині, але своє рідне а не чуже. По представленню баль і танці відбудуть ся аж до 2-ої. Порядок буде як найліпший. За Комітет: Я. Пригода.

ШАМОКІНЦІ!

Голосуйте при виборах, дня 27-го вересня 1913 р. на республіканського кандидата CALVINA E. MARTZ-A на уряд надзирателя бідних і сиріт міста Шамокін і його околиць.

Ваша поміч найде щире признане!

27—

ЗАПИТАНС.

Русини міста Мініа і Бріджтону, П. Дж., запитують отсєю дорогою бувший Комітет віча, відбувшого ся дня 1. мая с. р. в Бріджтону, Н. Дж., в справі „Рідної Школи“, на котрім був присутний Шан. Делегат Р. Ш. в Галичині, п. С. Демидчук, де позіли ся добровільні датки, зібрані на „Р. Школу“, наколи до сего часу жадного справозданя щодо повиспих грошій ані в „Свободі“ ані в інших часописях не було.

ПОКВІТОВАНЄ.

Головний Уряд „Р. Н. Союзу“.

Духовний Отець:
о. Дмитро Хомик, Simpson, Pa.
Председатель:
Дмитро Капітула, McAdoo, Pa.
Місто-председательська:
Марія Білик, Chicago, Ill.
Місто-председательська:
Василь Сувак, Whiting, Ind.

Секретар рекордовий:
Михайло Угорчак, Box 76, Jersey City, N. J.

Секретар фінансовий:
Семен Ідоловський, Box 76, Jersey City, N. J.

Касієр:
Алексій Шарпони, 524 Pine and Franklin Sts., Shamokin, Pa.

Контрольна Комісія:
о. В. Балор, Whiting, Ind.
Стефан Милінович, Jersey City, N. J.
Поспф Ялечко, Ramey, Pa.

Радні:
Іван Глова, Shamokin, Pa.
Николай Ваверчак, Perth Amboy, N. J.
Володимир Каскін, Jersey City, N. J.
Петро Могола, Chicago, Ill.

о. Мирон Данилович, Ansonia, Conn.
Андрій Галчак, McKees Rocks, Pa.

Редактор „Свободи“:
Осип Стеткевич, 83 Grand Str., Jersey City, N. J.

Завідатель „Свободи“:
Андрій Савка, 83 Grand Str., Jersey City, N. J.

Головна Канцелярія „Р. Н. Союзу“ па-
хдить ся під чимом 83 Grand Str.,
(у власній домі) Jersey City, N. J.

Просвітна Комісія.
Др. В. Степанович, 1956 Armitage Ave.,
Chicago, Ill. — председатель.

А. Горбаль, 135 Main St., Derby, Conn.
— касієр.

Е. Струтинська, 714 Bickerdike Str.,
Chicago, Ill. — секр.

о. В. Балор, Whiting, Ind.
Д. Андрійко, New Britain, Conn.

Др. І. Комистинський, Shamokin, Pa.
Ю. Павчак, Brooklyn, N. Y.

ПОСМЕРТНІ ВІСТІ.

Діонісій Шлянта, член від. 16. Вступив до
Р. Н. Союзу 31. мая 1911 р. Походив з села
Долна, пов. Горинь, Галичина. Помер на су-
хоту 4. червня 1913 р.

Микола Костинський, член від. 28. Вступив до
Р. Н. Союзу 4. лютого 1906 р. Походив з села
Дубів, пов. Новий Санч, Галичина. Помер на за-
хоту 24. мая 1913 р.

Юрій Чабан, член від. 28. Вступив до Р. Н.
Союзу 23. мая 1910 р. Походив з села Шавне,
пов. Сніж, Галичина. Помер на виркову хоро-
бу 26. лютого 1913 р.

Никола Бердич, член від. 40. Вступив до Р.
Н. Союзу 21. червня 1910 р. Походив з села
Суконата, пов. Лиско, Галичина. Помер на су-
хоту 17. мая 1913 р.

Василь Петрович, член від. 72. Вступив до
Р. Н. Союзу 24. січня 1905 р. Походив з села
Завалка, пов. Сніж, Галичина. Помер на су-
хоту 11. червня 1913 р.

Іван Вархола, член від. 82. Вступив до Р.
Н. Союзу 26. лютого 1910 р. Походив з села
Янків, пов. Лиско, Галичина. Помер на за-
хоту 4. мая 1913 р.

Михайло Тицький, член від. 96. Вступив до
Р. Н. Союзу 31. липня 1912 р. Походив з села
Глобна, пов. Березів, Галичина. Помер на сер-
цеву хворобу 26. червня 1913 р.

Филип Бідан, член від. 108. Вступив до Р.
Н. Союзу 23. червня 1904 р. Походив з мі-
стечка Дунаїв, пов. Перемішляни, Галичина. По-
мер на астму (задуху) 18. мая 1913 р.

Михайло Іванович, член від. 111. Вступив до
Р. Н. Союзу 25. червня 1905 р. Походив з села
Міжниця, пов. Перемішляни, Галичина. По-
мер на захоту 23. марта 1913 р.

Михайло Кошталев (старший), член від. 121.
Вступив до Р. Н. Союзу 29. жовтня 1906 р. По-
ходив з села Давид Ваг, столиця Земліни, У-
горщина. Помер на серцеву хворобу 19. мая
1913 р.

Антоні Грегорович, член від. 189. Вступив до
Р. Н. Союзу 16. вересня 1908 р. Походив з села
Червонової, пов. Бреск, Литовський, Росія. По-
мер на захоту 17. мая 1913 р.

Атанас Бистрянський, член від. 218. Вступив до
Р. Н. Союзу 25. мая 1910 р. Походив з села
Камішка, пов. Бадигород, Галичина. Зістав за-
битий треном при роботі 27. мая 1913 р.

Михайло Яцько, член від. 224. Вступив до Р.
Н. Союзу 4. січня 1909 р. Походив з села Чи-
стогор, пов. Сніж, Галичина. Зістав забитий
в мийних при роботі 17. мая 1913 р.

Василь Березинський, член від. 268. Вступив до
Р. Н. Союзу 17. вересня 1910 р. Походив з се-
ла Бізар, пов. Жемин, Угорщина. Помер на
захоту 1. червня 1913 р.

Ільно Рашковецький, член від. 303. Вступив до
Р. Н. Союзу 21. марта 1912 р. Походив з села
Гушків, пов. Городецька, Галичина. По-
мер на наслідок потовчення при роботі, 2. черв-
ня 1913 р.

Теофіл Люблянецька Кульбаба, член від.
318. Вступив до Р. Н. Союзу 18. червня 1912
р. Померла при порозі 26. мая 1913 р.

В. І. П.

РОЗМЕТ Р. Н. СОЮЗА ЗА МІСЯЦЬ
ЛИПЕНЬ 1913 р.

Член на ціле посмертне платить
\$1.25, а на доловину посмертного \$0.73.

РУХ В ВІДДІЛАХ Р. Н. СОЮЗА.

ВІД АДМІНІСТРАЦІЇ. Оголошення братських
мітингів поміщують ся в часописи безплатно, але
тільки один раз. Ті оголошення мусять бути в
руках редакції найпізніше в суботу перед ви-
ходом кожного числа. Оголошення брат-
ських балів, концертів, театральних представ-
лень і т. п. забороняється ся до друку по 73
центів від кожної друкованої стрічки. Належи-
стість за ті оголошення треба слати наперед.

ЛІЗЕНРІНГ, ПА. Бр. сьв. Івана Хрестите-
ля, від. 59, знає своїх членів, щоб в не-
ділю дня 13. липня с. р. явили ся з відзнаками і
в уніформах у Івана Александра від ч. 85, в ці-
лій відсвяткованій торжества патрона нашого
Братства. Невиявивши ся член заплатити кару
\$1.00, а урядник \$2.00. — І. Александер, пр.;
П. Коцал, кас.; А. Овад, секр.

ВАШІНГТОН, ПА. Бр. сьв. Георгія, від. 196,
повідомляє всіх своїх членів і позамісцевих
членів, що пірничий мітинг відбуде ся дня 13.
липеня (юлі) с. р. Довгуючі члени мають ви-
ринути всі свої заборони. Котрий член на сей
мітинг без важкої причини не явиться ся, за-
платить безумовно 50 цт. кару, а урядник
\$1.00. — М. Галинський, секр.

ФІЛАДЕЛФІЯ, ПА. Повідомляє ся всіх членів
„Товариства Русько-американських Громадян“,
що в неділю дня 5. липня відбуде ся пірничий
засідання в домі Товариства, точно о год. 2-гій
попозудни. Обов'язком кожного члена явиться на
засідання. — Т. Гриней, пр.; О. Демків, секр.
і кас.

НЬЮ-Йорк, Н. Я. Тов. „Поміч Чужині“,
від. 215, повідомляє всіх своїх членів, що пі-
рничий мітинг відбуде ся в суботу дня 5. липня
с. р. в Ехо Гол, ч. 431 І. 6 стр. Н. Я. На той
мітинг повинні явити ся кожний член і виріна-
ти свій дог. Богато важних справ є до полаго-
дження, а також відбуде ся вибір нового секре-
таря, бо, бувши секретар заримував на по-
сіданні мітингу. Невиявивши ся член заплатити
50 цт. кару, а урядник \$1.00. — Х. Корендо-
вич, пр.; О. Кучма, кас.; С. Кучма, секр.

ФРЕДЕРІКАВІ, ПА. Бр. сьв. Івана Хрестите-
ля, від. 172, буде мати дня 4. липня с. р.
посвящене слово про пророка (фані). Невиявивши
на сім торжестві члени заплатити кару \$2.00.
— І. Мауца, секр.

КАНЗАС СІТІ, КАП. Бр. сьв. Володимира,
від. 323, повідомляє своїх членів, що на мітинг
відбудується 15. червня с. р. вибрано сідую-
чий новий уряд: І. Гасин, пр.; Д. Мазур,
заст. пр.; М. Кархут, секр. фін.; Д. Кархут,
секр. рекорд.; І. Гаразчук, кас.; М. Зола і М.
Мокрицький, контролери. Мітинг відбудується
будуть кожної першої неділі по 15-ти на 20
Річ 5-та вулиці. Всі члени мають вирінути
свої догви в як найкоротшім часі, бо в против-
ному разі зістануть виключені з Братства і з Р.
Н. Союзу. — М. Кархут, секр.

ДІТРОЙТ, МІЧ. Бр. сьв. О. Николая, від.
175, повідомляє своїх членів, що на пірничий
мітинг зістан виборний новий секретар, позаяк
старий секретар, П. Поминвак, вийшов на дру-
гий плейс. Просить ся члени, щоб зі всіма
братськими справами удавали ся до нового се-
кретаря: Дмитрій Макара, 381 Livernois St.,
Detroit, Mich.

ЧІГОЛАМ, МІНН. Бр. сьв. О. Николая, від.
37, подає до відома всім своїм членам, що пі-
рничий мітинг відбуде ся дня 20. липня с. р. о
годині 1-шій попозудни. Всі місцеві і позамі-
сцеві члени мають явити ся, позаяк на порядку
денний сузь важні справи. Невиявивши ся член
заплатить кару 50 цт., а урядник \$1.00. На
тій мітингу будемо приймати без вступного до
Братства, а до Р. Н. Союзу після статута. —
П. Куречка, пр.; М. Селко, кас.; П. Жен-
тичка, секр.

НЬЮ-БРИТЕН, КОНН. Бр. Пр. Тройці, від.
94, повідомляє всіх своїх членів, як також Бр.
св. Петра і Павла, від. 254, в Нью-Брітен, Конн.,
що дня 6. липня с. р. відбуде ся надзвичайний
мітинг, на котрім має бути подано дуже
важні справи. Тож просить ся, щоб всі члени
явили ся, так і 254 зійшли ся на годину 2.30
попозудни у Бенч Гол на Кларк стр. — Уряд
від. 94: О. Керлейза, пр.; Ю. Вален, кас.;
Ю. Зень, секр. — Уряд від. 254: С. Селеман,
пр.; М. Кравець, кас.; Т. Ніх, секр.

МІННЕАПОЛІС, МІНН. Бр. Уєн. Пресв. Бо-
городич, від. 191, повідомляє всіх членів, що
13. липня с. р. відбуде ся мітинг на гали ч.
1924 University Ave. Порт Іст. Довгуючі члени
мають вирінути свої заборони. Всі члени ма-
ють явити ся на мітинг, а всі котрий не я-
виться ся, піддає карі 25 цт., а урядник 50
цт. На тій мітингу будемо приймати ся члени
без вступного до Братства, а до Р. Н. Союзу пі-
сля статута. Ану, Нашою Міннеаполіс, всту-
пайте до Р. Н. Союзу, бо не много Вас тут жи-
є, що не належить до жадної організації! —
Юрій Дарган, пр.

МАРАНОВ СІТІ, ПА. Бр. сьв. О. Николая,
від. 222, повідомляє всіх своїх членів і за-
місцевих членів, що дня 13. липня с. р. о год.
2-гій попозудни відбуде ся в руській чайні па-
рничий мітинг, на котрім кожний довгуючий
член має вирінути свої заборони, бо хто се-
го не зробить, зістане виключений з Братства і з
Р. Н. Союзу. Нових членів приймати ся буде
до Братства без вступного, а до Р. Н. Союзу пі-
сля статута. На його місце вибрано Гр. Бо-
лоха. Мітинги братські відбудується ся будуть ко-
жної третього попозудни по першій у Колумбія
гали, 66 Путман стр. Олівейд, Р. Ай., о го-
дині 7-ій ввечері. — І. Витязь, секр.

ПІТТСБУРГ, ПА. (ПОРТСАЙД) Бр. Ляцарів
св. Георгія, від. 250, повідомляє своїх членів,
що мітинг, припадаючий в міс. липню в другу
попозудну по першій, відбуде ся в третю неділю
по першій, то є дня 20. липня с. р. о годині
2-гій попозудни. Причина в та, що в другу не-
ділю по першій Братство устроємо пікнік. По-
відомляє ся, що повисе зазначений мітинг є пі-
рничий, тож обов'язком кожного члена буде на
той мітинг явитись і вирінути свої заборони.
Член довгуючий за розмет два місяці, буде
безумовно сусидований. — Д. Маціловський,
пр.; В. Стадник, кас.; І. Роздай, секр.

БРАНСВІЛ, ПА. Бр. сьв. Петра і Павла,
від. 6, знає всіх своїх членів, щоб явили ся
на пірничий мітинг, котрий відбуде ся дня 6.
липеня (юлі) с. р. Котрий з довгуючих членів
не вирінує своїх заборон, зістане виключе-
ний з Братства і з Р. Н. Союзу. Невиявивши
ся член заплатити кару \$2.00. І. Маркуш, секр.

ІРВІНГТОН, Р. Ай. Бр. князя Данила, від.
73, подає до відома своїх членів, що дня 15.
червня с. р. заримував бувши председатель М.
Нішовський, а на його місце вибрано Гр. Бо-
лоха. Мітинги братські відбудується ся будуть ко-
жної третього попозудни по першій у Колумбія
гали, 66 Путман стр. Олівейд, Р. Ай., о го-
дині 7-ій ввечері. — І. Витязь, секр.

АШЛЕЙ, ПА. Бр. сьв. Арх. Михайла, від.
231, повідомляє всіх своїх членів, що пірничий
мітинг відбуде ся 13. липня с. р., точно о 3-гій
годині попозудни. На підставі ухвали за дня 9-го
лютого с. р. будемо приймати ся нових членів до
Братства без вступного, а до Р. Н. Союзу після
статута. Котрий член не явиться на сей мітинг,
заплатить кару \$1.00, а урядник \$2.00.

ДРАВОСБУРГ, ПА. Бр. сьв. Арх. Михайла,
від. 297, повідомляє всіх своїх членів, що дня
13. липня с. р. о год. 2-гій попозудни, відбуде
ся пірничий мітинг, на котрім будемо справозда-
ти урядників. Довгуючі члени мають вирінути
свої заборони. Невиявивши ся член заплати-
ти кару \$1.00, а урядник \$2.00. — А. Дан-
чича, пр.; Д. Липчан, секр.

ЕМБРАДЖ, ПА. Бр. сьв. Петра і Павла, від.
47, повідомляє всіх своїх членів і позамісцевих
членів, що 13. липня с. р. відбуде ся на-
дзвичайний мітинг, на котрім кожний член пови-
нний явити ся, позаяк сузь важні справи до по-
лагодження. Невиявивши ся член заплатити 50
цт., а урядник \$1.00 кару. — А. Стефанович,
пр.; Г. Лазор, секр.

ТЕЙЛОР, ПА. Бр. сьв. О. Николая, від. 92,
повідомляє своїх членів, що пірничий мітинг
відбуде ся 12. липня с. р. о год. 7-ій ввечері.
На тій мітингу контролює комісія здаеть
своє справоздане, а крім того сузь є й інші
важні справи до полагодження. Невиявивши
ся член заплатити 50 цт. кару, а урядник \$1.00.
— Н. Ванькович, секр.

ЕЛІЗАБЕТ, Н. ДЖ. Бр. сьв. Володимира,
від. 65, подає до відома всім своїм членам, що
пірничий мітинг відбуде ся в п'ятницю 11. ли-
пеня с. р. в гали шкільній, від ч. 36 Ballington
Ave. Кожний член має на той мітинг явити ся,
бо маємо важну справу до полагодження, а імен-
но має прийти до нас П. Дмитро Андрійко, член
„Просвітної Комісії“ Р. Н. Союзу і відбуду
в нашій плейс велике віче. Отже будемо старати
ся, щоб се віче відбуде ся на найкраще. По-
заявивши ся член заплатити кару 50 цт., а уря-
дник \$1.00. — А. Малай, пр.; Д. Фотуна,
кас.; М. Голубець, секр.

КЕНТ, ПА. Бр. сьв. Петра і Павла, від. 299,
подає до відома всім своїм членам, що пі-
рничий мітинг відбуде ся дня 13. липня с. р. о
годині 1-шій попозудни. Отже знає ся всіх
членів, щоб явили ся на тій мітингу і виріна-
ти свої заборони. Буде вибір нових урядників.
Невиявивши ся член заплатити 50 цт. кару, а
урядник \$1.00. — Ф. Кухарський секретар.

Злукою та просвіткою здобудемо волю!
УКРАЇНЦІ БРУКЛИНА І ОНОЛІЦІ!
Заходом Просвітної Комісії і від. 22. Р. Н. С.
відбуде ся
В СУБОТУ, ДНЯ 12. ЛИПНЯ (ДЖУЛЯ) С. Р.,
в „Seacilla Hall“ 101-123 Grand St.,
Brooklyn, N. Y.
ПРОСВІТНЕ ВІЧЕ
на котрім будемо промовляти відпорушник Про-
світної Комісії Руського Народного Союзу і
Дмитро Андрійко.
Початок о годині 8-ій ввечері.

Родичи! Ми мусимо показати, що в нас
ліжить не козацька криві. І так як козаки схо-
дили на парад у великих хвиль, так і ми
тепер мусимо застановитись і обдумати, як нам
дальше в будучині вести ся. Нехай же між на-
ми не буде ні втомленого ні байдужного, за-
будуємо особисті негодования і заздання разом
свійми всі як один на віче. Бо справа „Про-
світні“, се справа незвичайно важка! Тож до
побачення на вічу!

КОМІТЕТ.

ТРЕТІЙ ВЕЛИКИЙ ПІКНІК
урядує
Братство св. Андрея Перл, від. 66 Р. Н. С.
в Нью-Йорку

В СУБОТУ, ДНЯ 12-го ЛИПНЯ 1913 р.
в Френк Кон Парк, ріг Форест і 12-ої ул. в
Вінфілд, Лонг Айленд.

Початок о год. 1-шій попозудни. Тинет 25 цт.
На сей Пікнік запросять ся всіх чесних Ру-
сичів з Нью-Йорку і з околиці. Прийдіть, Брати
і Сестри, а певно не покажете і будете дово-
лені. Парк прекрасний, гали велика, так що
кожний буде міг красю завітати ся і погуляти
на свіжій воді, як ми хочемо

ПІКНІКОВИЙ КОМІТЕТ.

Як дістати ся до Парку? Хто їде з Нью-Йорку,
нехай возьме на 59-ій ул. на мості Корона
кару і їде вперед аж до Вінфілда, а там вийде
на Форест стр. і поверне ся на ліво.

ЖЕРТВИ НА ФОНД „РІДНА ШКОЛА“

В ГАЛИЧИНІ.
На весілю у п. Дм. Мороза в Алентині,
Па., заложив сідуючі добродії: Д. Мороз,
Гр. Мельничук і Д. Миколевич по \$1.00;
Гр. Якимчук, І. Білин, В. Хрбаневський,
Г. Муштан і К. Стельмах по 50 цт.;
С. Палашиця 35 цт.; І. Стельмах, М.
Піскор, Ева Когут, В. Ярема, М. Чер-
нишівська, Анна Піскор, П. Фартух,
Кат. Клемань, В. Катуско, І. Кравчук,
М. Смота, Г. Вандура, Д. Рудакевич, П.
Стельмах, І. Хома, О. Трач, І. Собач,
В. Мазур, С. Чебенко, І. Дашевський і
З. Гуцалюк по 25 цт.; Ю. Жуєв і
Панько по 20 цт.; Н. Бирків 10 цт.;
Н. П. 5 цт. — Разом \$11.65. Присла-
но до „Свободи“

Оголошено в 24. ч. „Свободи“

Загальна квота

Вислано до „Дністра“ на вкл. кп.
ч. 6800 дня 19. червня 1913 р. посьв.
4307993 і 4307994

Остат

ПОДАКА.

(Продовжене вказує заслужені жертви в часо-
писі „Свобода“ ч. 14 з червня 3. 1913. стор. 7).
Бр. сьв. Ан. Петра і Павла, від. 245 Р. Н. С.
в Трейтон, Н. Дж. \$12.50; п. Іван Ковалик від
Русинів в Кромптон, Р. Ай. 10.65; Вир. О. Но-
сиф Гануля від парохії і від себе в Нітебург,
Па. 32.90; Руське Укр. тов. Богд. Хмельниць-
кого від. 22 Р. Н. С. в Брукліні, Н. Я. 5.00;
Бр. сьв. Дмитрія, від. 143 Р. Н. С. в Вінд-
бер, Па. 15.00; Бр. сьв. Николая, від. 99 Р. Н. С.
в Вілсбері, Па. 25.00; Бр. сьв. Николая,
від. 305 Р. Н. С. в Брустон, Н. Дж. 7.40; Бр. сьв.
Василя, від. 168 Р. Н. С. в Перт Амбой, Н.
Дж. 5.00; п. Х. Волошин від Русинів в Тавер-
Сіті, Па. 4.30; п. Д. Кудачин від Русинів в
Вілсбері, Па. 20.00; Бр. сьв. О. Николая в
Обурі, Н. Я. 25.00; Бр. Пр. Д. Марії в Обурі,
Н. Я. 5.00; Анна Загаска в Обурі, Н. Я. 25 цт.;
Вир. О. Тарнавський в Обурі, Н. Я. 75 цт.;
Бр. Пр. Богор, від. 9 Р. Н. С. в Ст. Клер, Па.
6.00; Бр. Пр. Богор, від. 145 Р. Н. С. в Алтуна,
Па. 3.50; Пов. Снокок від Русинів в Сівер Крік,
Па. 11.00; Бр. Пр. Богор, від. 259 Р. Н. С. в
Нікаго, Іл. 5.00; Бр. сьв. Володимира, від.
323 Р. Н. С. в Канзас Сіті, Кан. 10.50; Бр. сьв.
Івана Хрестителя в Ватербурі, Конн. 9.45; Бр.
Уєн. Пр. Богор, від. 193 Р. Н. С. в Ред Стар,
В. Пр. 8.00; Бр. сьв. О. Николая, від. 298 Р.
Н. С. в Голден, В. Пр. 12.00; Бр. сьв. О. Ни-
колая, від. 354 Р. Н. С. в Гарвей, Іл. 21.00.
Комітет будови церкви св. Ап. Петра і Павла
в Борнсайд, Шіаго, Іл.

ДАРОМ КНИЖОК ВАРТОСТІ \$1.00. Хто замовить за \$5.00 книжок на
раз, дамо за \$1.00 книжок даром і оплачуємо пересилку.

УЖЕ ВИЙШЛА

З ДРУКУ

давно очікувана книжка:

КОНЕЦЬ „ТИТАНІКА“.

Правдивий зворушаючий
опис найбільшої морської
катастрофи, про те, як
більше як тисяч п'ять сот
людей в нім згинуло, з
сбразками. — Ціна 40 цт.

Лихі люди \$0.70

За сестрою 0.30

Народні Казки ..... -0.85

Акорди-антологія
української ліри-
ки — з сбразками

Ів. Франко 2.50

Каміпна Дума 2.00

З ласки родичів, II
томі 1.50

Відроджене, Д. Тол-
стой, III томі 2.00

Серце чоловіка, дру-
го видане 0.15

Убийники, друге ви-
дане 0.35

Кароля, чудесна і-
сторія про сароту 0.40

В неділю рано зіс-
конола 0.90

Великий шум 0.60

Поміж воротами 0.50

Чан 0.50

Чародієва скринька 0.80

Давне і Нове 1.50

Зів'яле листе 1.00

Дебют 1.25

Хмаря 2.00

Історія боротьби Ві-
ри з Наукою 0.50

О двадицять таб-
лицях з сбразками 0.30

Так само і друга гарна книжка:

„ЩО СТАЛО СЯ“

З РУДОЛЬФМ

або